

ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลากับความเชื่อเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซ่ง Thai-Chinese people in Hat Yai District Songkhla Province and the belief in The Monkey King

ณัฐนันท์ สิงหฤทธิพิศาล^{1*}

Nuttanun Singhakritphisan^{1*}

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตร, สาขารวณคดีจีนโบราณ, สถาบันมหาวิทยาลัยครูหนาน

¹ Doctoral student student, Department of Ancient Chinese Literature, Faculty of Liberal Arts, Hunan Normal University.

*Corresponding author, E-mail: nuttanunsing1990@hotmail.com

บทคัดย่อ

หลายคนอาจเคยรู้จักหรือได้ยินเรื่องราวของเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซ่ง หรือที่เราคุ้นกันว่า เทพเจ้าแห่งเจีย หรือไต้เสี่ยฮุกโจ้วนั้น หลายคนคงเข้าใจว่าเทพเจ้าจีนแห่งเจียนี่ก็มาจากนวนิยายจีนชื่อดัง ไซอิ๋วที่แต่งโดย อู่เจิงเอน ในสมัยราชวงศ์หมิง แล้วสงสัยกันหรือไม่ จากตัวละครในนวนิยายอมตะของจีนนั้นทำไมถึงกลายเป็นเทพเจ้าจีนที่หลายคนเคารพสักการะบูชากันมากมายขนาดนี้ จากการศึกษานวนิยายไซอิ๋วเป็นเพียงแค่การแต่งขึ้นมาของอู่เจิงเอนเท่านั้น ซึ่งอาจมีการได้รับอิทธิพลจากการเดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ เช่น การเดินทางไปยังเมืองฝูเจี้ยน ซึ่งทางนั้นมีการสักการะบูชาเทพเจ้าถึงกันอยู่แล้ว และอาจได้รับอิทธิพลจากการรับรู้เรื่องราวของพระสงฆ์สามเณร ซึ่งพระสงฆ์สามเณรมีตัวตนจริง ๆ ทางประวัติศาสตร์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติและความเชื่อในเทพเจ้าจีนแห่งเจีย ของชาวอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ บันทึกภาพ ตลอดจนการรวบรวมเอกสาร และภาพถ่ายต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่าศาลเจ้าแห่งเจีย ที่มืองค์เทพเจ้าแห่งเจียเป็นประธานหลักของศาลเจ้าจริง ๆ มีด้วยกัน 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศาลเจ้าแห่งเจีย ตั้งอยู่ถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต้เสี่ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าแห่งเจียทางไปสนามบินหาดใหญ่ ซึ่งนอกจากทั้ง 3 แห่งนี้ที่มีเทพเจ้าแห่งเจีย เป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้าแล้วยังมีศาลเจ้าจีนอีกหลายแห่งที่มืองค์เทพเจ้าแห่งเจียประดิษฐานอยู่เช่นกัน เช่น ศาลเจ้าไฉ่ซิงเอี้ยะ เป็นต้น

คำสำคัญ: เทพเจ้าแห่งเจีย, ฉีเทียนต้าเซ่ง, ความเชื่อ, ไซอิ๋ว, ชาวหาดใหญ่

Abstract

Many people may have known or heard the story of the Qi Tian Da Sheng, or as we are familiar with that Heng Jia, The Great Sage Buddha or The Monkey King. Many people probably understand that the Qi Tian Da Sheng comes from the famous Chinese novel “西游记” or “Journey to the West” in English, written by Wu Cheng En during the Ming Dynasty. So are you wondering? From the characters in the immortal Chinese novels Why has he become a Chinese god that many people worship so much? From my study, Journey to the West novel was just Wu Cheng En's creation. This may be influenced by traveling to different cities, such as traveling to Fujian Province. In that direction, there

was already worship of the monkey god and may have been influenced by the perception of the income of Monk Xuanzang, which Monk Xuanzang Hiring monks really existed in history.

This article aims to study the beliefs and Thai-Chinese people in Hat Yai District Songkhla Province beliefs in the Chinese god, the Qi Tian Da Sheng, Heng Jia, The Great Sage Buddha or The Monkey King. By collecting data from observing, interviewing, recording images, as well as collecting documents. and various photographs that are relevant. The results of the study found that the Qi Tian Da Sheng or Heng Jia Shrine There is actually the Qi Tian Da Sheng or Heng Jia as the main president of the shrine. There are 3 places, consisting of 1. Heng Jia Shrine. Located on Channiwate Road. 2. Tai Sia Huk Chou Shrine, Khlong Wa Subdistrict and 3. Heng Jia Shrine, Thung Lan Subdistric, the way to Hat Yai Airport. In addition to these 3 places where the Qi Tian Da Sheng or Heng Jia Heng Jia is the main president of the shrine, There are also many Chinese shrines where Heng Jia is also enshrined, such as Cai Xing Ye Shrine, etc.

Keywords: Heng Jia, the Qi Tian Da Sheng, Beliefs, Journey to the West, Hat Yai people

บทนำ

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นอีกหนึ่งสถานที่ในประเทศไทยที่ยังคงมีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก และคนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ นั้น ได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน โดยชาวจีนเริ่มเข้ามาประเทศไทยตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย โดยเข้ามาทำงาน ทำมาหากิน แต่งงานกับหญิงชาวไทย ตั้งรกราก ผสมกลมกลืนไปกับสังคมไทยในที่สุด ชาวจีนเป็นคนขยัน อดทน ประหยัด เป็นทุนเดิม และเมื่อย้ายไปอยู่ที่ใดก็ได้ปรับตัวจนกลมกลืน วิถีชีวิต แนวความคิดแบบแผนของสังคมชาวจีนไปด้วย โดยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หลังได้มีการสร้างทางรถไฟเสร็จนั้น ก็ได้มีชาวจีนมากมายอพยพลงมาจากทางใต้ของประเทศไทย และมีจำนวนไม่น้อยที่ได้มาตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาของประเทศไทย และมีผลให้อำเภอหาดใหญ่กลายเป็นชุมชนเมืองของชาวจีนที่สำคัญอีกแห่งของประเทศไทย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เมื่อมีการตั้งรกรากของชาวจีนนั้น ชาวจีนเหล่านั้นก็ได้มีการนำพาคติ ความเชื่อ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองตามทีเมื่อครั้งยังอาศัยอยู่ที่ประเทศจีนเข้ามาเผยแพร่ด้วยเช่นกัน และในอำเภอหาดใหญ่ มีการจัดตั้งสมาคมจีนเพื่อพบปะกัน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของตน หลัก ๆ มีด้วยกัน 5 สมาคม คือ แท้จิ๋ว, ฮากกา, กวางตุ้ง, ฮกเกี้ยน และไหหลำ และแน่นอนเมื่อชาวจีนเข้ามาอยู่ย่อมไม่ลืมความเชื่อดั้งเดิมก็คือ การบูชาเทพเจ้าต่าง ๆ ตามความเชื่อของตนเอง และเมื่อมีการบูชารูปเคารพ ซึ่งอาจเป็นรูปเคารพที่ตนนำติดตัวมาจากประเทศ

จีน หรือสร้างขึ้นใหม่ก็ตามนั้น จึงมีความจำเป็นต้องสร้างศาสนสถานเพื่อประดิษฐานรูปเคารพ ซึ่งก็คือ ศาลเจ้า

คำว่า ศาลเจ้าจีน กับ วัดจีนนั้น หลายคนอาจคิดว่าเหมือนกัน แต่แท้จริงแล้วนั้นมีความหมายต่างกัน ศาลเจ้าจีน ในภาษาจีนคือคำว่า 廟 (เมี่ยว) หรือ 宮 (กง) ศาลเจ้าจีนจะเกี่ยวข้องกับเทพในลัทธิ

เต่า และไม่มีนักบวชประจำวัด มีเพียงผู้ดูแลศาลเจ้าซึ่งเป็นคนธรรมดาเท่านั้น ส่วนวัดจีนนั้น ในภาษาจีนคือคำว่า 寺 (ชื่อ) วัดจีนจะมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนานิกายมหายาน และจำเป็นต้องมีพระหรือนักบวชจำพรรษาอยู่ด้วย (อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช, 2561)

ชาวจีนที่ได้เข้ามาตั้งรกรากที่อำเภอหาดใหญ่ นั้น ได้มีการสร้างศาลเจ้าจีนขึ้นหลายแห่ง เช่น ศาลเจ้าหล่อโจ้ว (วัดฉือฉางในปัจจุบัน), ศาลเจ้าพ่อเสือ, ศาลเจ้านาจา, ศาลเจ้าซาเจียงกุน, ศาลเจ้าไฉชิงเอี้ยะ และศาลเจ้าหั่งเจีย เป็นต้น

เทพเจ้าจีนฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นหูกับคำว่า เทพเจ้าหั่งเจีย หรือ เทพเจ้าไต้เสี่ยฮุกโจ้วก็เป็นหนึ่งในเทพเจ้าจีนที่ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนมากมายในอำเภอหาดใหญ่ให้การเคารพสักการบูชา จนได้มีการสร้างศาลเจ้า โดยมีองค์เทพเจ้าหั่งเจีย หรือ ฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือไต้เสี่ยฮุกโจ้วเป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้า ได้แก่ 1) ศาลเจ้าหั่งเจีย ตั้งอยู่ถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต้เสี่ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าหั่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่ ซึ่งนอกจากทั้ง 3 แห่งนี้ที่มีเทพเจ้าหั่งเจียเป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้าแล้ว ยังมีศาลเจ้าจีนอีกหลายแห่งที่มีองค์เทพเจ้าหั่งเจียประดิษฐานอยู่เช่นกัน เช่น ศาลเจ้าไฉชิงเอี้ยะ เป็นต้น

ในช่วง 3 – 4 ปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยมีกระแสความเชื่อ ความศรัทธาในองค์เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่งอย่างเห็นได้ชัด และมีการปรากฏในสื่อโทรทัศน์ หรือโซเชียลมีเดียมากมาย จึงทำให้เป็นที่นิยมของชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือหั่งเจีย นั้น เป็นสิ่งซึ่งเราหลายคนรู้จักจากนวนิยายจีนไซอิ๋ว เพียงเท่านั้น เหตุใดผู้คนหลายคนทั้งชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายจีน หรือกระทั่งชาวต่างชาติถึงได้เคารพศรัทธา กราบไหว้บูชา กระทั่งมีศาลเจ้า และมีผู้คนหลั่งไหลมากราบไหว้ไม่ขาดสาย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงคติความเชื่อ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีต่อเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง (กรองจันทน์ จันทรพาหา, 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติและความเชื่อในเทพเจ้าจีนหั่งเจีย ของชาวอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากคำค้นหา “ศาลเจ้า” และ “ชาวจีนในอำเภอหาดใหญ่” จากฐานข้อมูล ThaiLIS ฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO) และฐานข้อมูล China National Knowledge Infrastructure (CNKI)

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์จริงที่ศาลเจ้าทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศาลเจ้าหั่งเจีย ตั้งอยู่ถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต้เสี่ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าหั่งเจีย ทางไปสนามบินหาดใหญ่ และมีการสัมภาษณ์ผู้ดูแลศาลเจ้า รวมถึงผู้คนที่เดินทางไปสักการะที่ศาลเจ้า

สาเหตุที่เลือกอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้น มีชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก และเป็นหนึ่งจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีศาลเจ้าหั่งเจียมาก

3. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบวิเคราะห์ และเชื่อมโยงกับหัวข้อต่าง ๆ ที่วางไว้

4. สรุปผล

ผลการวิจัย

1. ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ชาวจีนที่เข้ามาในประเทศไทยนั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว คือ ชาวจีนที่อพยพมาจากดินแดนทางตอนใต้ของประเทศจีน คือ มณฑลกว่างตุง ฮกเกี้ยน และ ไหหลำ ชาวจีนเหล่านี้ ได้แก่ ชาวจีนกว่างตุง ชาวจีนแคะ (ฮากกา) ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน และ ชาวจีนไหหลำ รวม 5 กลุ่มภาษาใหญ่ หลักฐานที่ชี้ให้เห็นถึงการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน 5 กลุ่มภาษาดังกล่าวในประเทศไทย เห็นได้จากศาลเจ้าสมาคมตระกูลแซ่ สมาคมกลุ่มภาษา สมาคมถิ่นเกิด สมาคมอาชีพ และโรงเรียนจีน อันเป็นหลักฐานที่แน่ชัด ซึ่งเราสามารถสืบหาข้อเท็จจริงได้

สำหรับช่วงเวลาในการอพยพของชาวจีนเข้าสู่ไทยแบ่งได้เป็นหลายกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่อพยพเข้ามาตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยา ซึ่งมักจะเป็นพวกกะลาสีเรือ พ่อค้า พวกโจรสลัด ชาวจีนกลุ่มนี้เริ่มเข้ามาอยู่ที่เมืองท่าต่าง ๆ เช่น สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี ชาวจีนเหล่านี้อาจเข้ามาตั้งหลักแหล่งตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังแล้ว

กลุ่มที่ 2 คือ พวกที่เข้าไทยในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1967 - 2310) การผลัดเปลี่ยนราชวงศ์ ทำให้เกิดการหยุดชะงัก ชาวจีนอพยพช่วงนี้จะเป็นพวกพ่อค้า และเป็นพวกที่ประสบความสำเร็จในทางการค้า

กลุ่มที่ 3 คือ พวกที่เข้ามาในสมัยพระเจ้าตากสิน (พ.ศ. 2310 - 2325) จนถึง รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2393 - 2411) ชาวจีนอพยพในช่วงนี้จะเป็นชาวจีนแต้จิ๋วเป็นส่วนใหญ่ เพราะพระเจ้าตากสินทรงมีเชื้อสายจีนแต้จิ๋ว

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงปลายรัชกาล (พ.ศ. 2411 - 2453)

กลุ่มที่ 5 เป็นช่วงที่กระแสโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปี พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่รัฐบาลกำหนดให้มีชาวจีนอพยพเข้ามาน้อยที่สุด

ในส่วนของชาวจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลานั้น โดยส่วนมากแล้วเป็นชาวจีนที่อพยพมาทางภาคกลางของประเทศไทยก่อน และในช่วงรัชกาลที่ 3 ถึง รัชกาลที่ 5 นั้น มีการอพยพเข้ามามาก เนื่องจากมีการสร้างทางรถไฟ เดิมหาดใหญ่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีชื่อว่า “โคกเสม็ดขุน” มีประชากรจำนวนไม่มาก และส่วนใหญ่หาเลี้ยงชีพด้วยการหาของป่าและเกษตรกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ และในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้เวนคืนที่ดินบริเวณบ้านโคกเสม็ดขุนนี้ เพื่อสร้างเส้นทางรถไฟไปยังแหลมมลายู การกลายสภาพของบ้านโคกเสม็ดขุนเป็นเมืองหาดใหญ่ จึงเริ่มต้น ณ จุดนี้ ในการสร้างทางรถไฟ จำเป็นต้องมีการเกณฑ์ และว่าจ้างแรงงานจำนวนมากเข้ามาสร้างทางรถไฟ ประชาชนในแถบนั้นจึงได้รวมตัวกันเพื่อสร้างทางรถไฟ รวมทั้งมีคนต่างถิ่นอีกหลายกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างทางรถไฟนี้ เป็นต้นว่า ชาวจีนอพยพเก่าผู้หวังจะมาหาที่ทางทำกินในพื้นที่นี้ หนึ่งในนั้นคือนาย เจีย กี่ซี้ (ต่อมาได้เป็นขุนนิพัทธ์จินนคร) ได้มาเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างทางรถไฟ และได้ริเริ่มสร้างชุมชนเล็ก ๆ บริเวณสถานีรถไฟและขยายพื้นที่กลายเป็นเมืองหาดใหญ่ในภายหลัง

ความเจริญของหาดใหญ่มากับเส้นทางรถไฟสายใต้ ตั้งแต่ในอดีต ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงแรก ๆ ส่วนใหญ่จึงเข้ามาด้วยจุดประสงค์ในการรับจ้างสร้างรางรถไฟ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาใน

หาดใหญ่จึงมีหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนไหหลำ ชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวจีนแคะ (ฮากกา) ดังนั้นหลายอย่างที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาของชาวจีนนั้น ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน อันได้แก่ ชมรม สมาคม โรงพยาบาลมิตรภาพสามัคคี (มูลนิธิท่งเซียเซี่ยงตึ้ง) เป็นต้น เราจะเห็นได้ว่าชาวจีนในอำเภอหาดใหญ่ ที่รวมกลุ่มกันเพื่อทำการค้า แล้วพัฒนามาสู่การจัดสวัสดิการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกด้วยกัน คอยช่วยเหลือกันในยามเจ็บป่วย การช่วยเหลือกันนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ เน้นช่วยเหลือกันมากกว่า โดยชาวจีนในอำเภอหาดใหญ่นั้นมีจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น อาหารจีนในหาดใหญ่ ก็มีความหลากหลาย อันเนื่องมาจากกลุ่มชาวจีนที่เพิงอพยพมาใหม่จะรวมตัวกันในเฉพาะกลุ่มเท่านั้น และต้องเป็นกลุ่มที่มาจากเมืองเดียวกัน พูดภาษาเดียวกันด้วย คือ แยกเป็นกลุ่มแต้จิ๋ว กลุ่มกวางตุ้ง กลุ่มแคะ กลุ่มไหหลำ และ กลุ่มฮกเกี้ยน ซึ่งในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีสมาคมไทย - จีนรวมตัวชาวจีน หรือชาวไทยเชื้อสายจีน อีกทั้งยังมีสมาคมจีนหลัก ๆ คือ สมาคมจีนแต้จิ๋ว สมาคมจีนฮากกา สมาคมจีนไหหลำ สมาคมจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น และยังมีสมาคมตระกูลแซ่อยู่มากมาย อาทิเช่น สมาคมตระกูลลิ้ม มูลนิธิสมาคมศิรธรรมตระกูลอึ้ง มูลนิธิตระกูลโง้วสามัคคีธรรมสงเคราะห์หาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้นถือว่าย่างมีความสามัคคีอยู่มาก จะเห็นได้จากโรงเรียนจีน ที่นอกจากโรงเรียนจีนเก่าแก่อายโรงเรียนศรีนครมุนินิแล้วนั้น ก็มีโรงเรียนคุณธรรมวิทยา หรือแม้แต่โรงเรียนกอบกาญจน์ศึกษามูลนิธิ

จากการที่ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนมีความสามัคคี แข็งแกร่ง การรวมตัวเกิดขึ้น ก็ย่อมมีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของตัวเองที่มีสืบทอดกันมา ก็มีการก่อตั้งศาลเจ้าขึ้นมากมาย เมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในไทย ก็ได้นำวัฒนธรรมความเชื่อ ชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมติดมาด้วย เราจะเห็นได้ว่าวัด ศาลเจ้า หรือโรงเจ ถูกสร้างขึ้นมากในทุที่ที่มีชุมชนจีน พิธีกรรมทางศาสนา และประเพณีประจำปีของชาวจีนก็ยังมีปฏิบัติกันสืบทอดมาจนทุกวันนี้ อีกทั้ง ชาวจีนที่ได้เข้ามาตั้งรกรากที่อำเภอหาดใหญ่นั้น ได้มีการสร้างศาลเจ้าจีนขึ้นหลายแห่ง เช่น ศาลเจ้าหล่อโจ้ว (วัดฉือฉางในปัจจุบัน) ศาลเจ้าพ่อเสือ ศาลเจ้านางา ศาลเจ้าซาเจียงกุน ศาลเจ้าไฉซิงเอี้ยะ และศาลเจ้าหั่งเจีย เป็นต้น

2. ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กับการเคารพบูชาเทพเจ้าจีนฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือเทพเจ้าหั่งเจีย

เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีนนั้น มีที่มาจากความเคารพธรรมชาติ และความกตัญญูต่อบรรพชนของคนจีน อาจารย์ถาวร สิกขโกศล แบ่งประเภทของเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีนไว้ในบทความ “เทพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และภูตผีปิศาจของจีน” ปรากฏในวารสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับมกราคม ปี พ.ศ. 2561 (เสมียนอารีย์, 2566) ดังนี้ 1) เทพประจำธรรมชาติและเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์มีความเคารพและกลัวธรรมชาติ เชื่อว่ามีเทพกำกับ เช่น ฟ้า ดิน เดือน ดาว ลม ฝน แม่น้ำ ภูเขา มีพิธีเช่นไหว้มาแต่โบราณ เทพแห่งประตูบ้าน เทพประตูห้อง เทพเตาไฟ เทพห้องโถงกลาง หรือเทพแห่งชุมชน เป็นต้น 2) เทพบรรพชน บุคคลในตำนานและบุคคลสำคัญบางคน ประมุขยุคโบราณและบุคคลในตำนานผู้มีคุณูปการต่อคนจีนได้รับยกย่องเป็นเทพเจ้ามาช้านาน เช่น เหลาจื่อ กวนอู เจ้าแม่มาจู่หรือที่คนไทยเรียกเจ้าแม่ทับทิม 3) เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ พระอรหันต์ เทพเถระ และที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งคือ เทพผู้คุ้มครองพุทธศาสนาและวัด ที่เราเห็นประจำในวัดจีน คือ ท้าวจตุโลกบาล ซึ่งอยู่ด้านในประตูวัด และพระเวทโพธิสัตว์ยืนถือคทาอยู่ด้านใน พุทธศานามหายานมีเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลากหลายและเป็นระบบมาก มีผลทำให้คนจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาเต๋าพัฒนาเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของตนเป็นระบบชัดเจนขึ้น 4) เทพในศาสนาเต๋า เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาเต๋ายุคแรกมาจากเทพประจำธรรมชาติ และเทพบรรพชนบุคคลในตำนาน แต่เพิ่มเติมขึ้นอีกมาก

เช่น การบูชา ไฟ ดิน น้ำ ของจีนโบราณ ศาสนาเต๋าได้สร้างเทพประจำธรรมชาติทั้งสามนี้ให้มีตัวตนชัดเจนขึ้น เป็นเทพเทียนกวณกำกับดูแลฟ้าฟ้า ตั๊กวนกำกับดูแลพื้นดิน และส่วยกวณกำกับดูแลท้องน้ำ

นอกจากนี้ ชาวจีนในอำเภอหาดใหญ่เมื่ออพยพเข้ามา ก็มีการนำสิ่งที่ตัวเองเคารพ บูชา สักการะ ติดตัวมาด้วย และเมื่อมีการรวมตัวกันก็มีการสร้างสถานที่ขึ้นมา เป็นศาลเจ้า เพื่อไว้รวมตัวทำกิจกรรม ร่วมกัน ดังที่มิ้นกวีวิชาการกล่าวว่า เมื่อชาวจีนอพยพถิ่นฐานไปต่างแดน พวกเขาหวังว่าสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์จะ ปกป้องคุ้มครอง ดังนั้นจึงมีการสร้างวัดจีน และศาลเจ้าในดินแดนใหม่ที่ตนไปตั้งหลักปักฐาน ผู้เขียนเห็น พ้องกับคำกล่าวนี้ เพราะจะสังเกตได้ว่า ศาลเจ้าหรือวัดจีน มักจะปรากฏในชุมชนชาวจีนเสมอ

เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิง หรือที่คนไทยคุ้นหูกันว่า เทพเจ้าแห่งเจียนั้น หลายคนคงรู้จักมาจาก นวนิยายจีนที่แต่งโดยอุ้งฉางเอน จากการศึกษานวนิยายไซอิ๋วเป็นเพียงแค่การแต่งขึ้นมาของอุ้งฉางเอนเท่านั้น ซึ่งอาจมีการได้รับอิทธิพลจากการเดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ เช่น การเดินทางไปยังเมืองฝูเจี้ยน ซึ่งทางนั้นมีการสักการะบูชาเทพเจ้าลิ่งกันอยู่แล้ว และอาจได้รับอิทธิพลจากการรับรู้เรื่องราวของพระสงฆ์สงฆ์จาง ซึ่ง พระสงฆ์สงฆ์จางมีตัวตนจริง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ในประเทศไทยโดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีน รู้จัก และ มีการเคารพบูชาเทพเจ้าแห่งเจียนี้ ไต่เสี่ยฮุกโจ้ว หรือ ฉีเทียนต้าเซิง

ชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนหลายคนในประเทศไทยหลายคนก็เชื่อว่า มาจากวรรณกรรมจีน ไซอิ๋ว จากลิงเผือก ได้ไปร่ำเรียนวิชากับพระอาจารย์ผู้ถือใจขอ จนเป็นอุ้งฉาง ได้วิชาอาคมจนกระทั่งมี อิทธิฤทธิ์แกร่งกล้าจนได้สมญานามว่า ฉีเทียนต้าเซิง ถูกพระยูไลปราบ พระองค์รับเป็นศิษย์ให้ชื่อว่า ซุน เหว่งเจียน จนอันเชิญพระไตรปิฎกสำเร็จได้รับแต่งตั้งนามโดยพระยูไล นามว่า ไต่จ้านเล้งผอ และหลายคน นั้นก็เชื่อว่าแต่เดิมทางใต้ของประเทศจีน บริเวณมณฑลฝูเจี้ยน และมณฑลกว่างตงนั้นมีการสักการะบูชา ลิง ชาวจีนที่ได้อพยพมานั้นก็มีการนำพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ติดตัวมาด้วย และเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิงก็เป็นหนึ่งสิ่ง ที่ได้นำติดตัวข้ามน้ำข้ามทะเลมาด้วยเช่นกัน (จรัสศรี จิรภาส, 2547).

ด้วยลักษณะนิสัยของแห่งเจียนั้น ในวรรณกรรมนั้น ฉลาดหลักแหลม มีสติปัญญาเป็นเลิศ มีพลัง สามารถปราบชนะมารร้ายได้ ผู้คนก็มักจะเชื่อว่าหากบูชาเทพเจ้าแห่งเจียนั้น จะปราศจากสิ่งชั่วร้ายรบกวน มีพลานามัยที่แข็งแรง มีสติปัญญาเป็นเลิศ เฉลียวฉลาด ปฏิภาณไหวพริบและความกล้าหาญ จะสามารถ แก้ปัญหาได้ทุกอย่าง และหาหนทางแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนได้เสมอ จึงเป็นที่นิยมกันมากในหมู่ ผู้ประกอบธุรกิจที่ทำให้สามารถหาทางออกได้ในทุกอุปสรรคทุกปัญหา รวมถึงผู้ที่อยู่ในสายเก็งกำไรนั้น มัก ต้องหาบูชากันจำนวนมากนั่นเอง ด้วยหลาย ๆ อย่าง รวมถึงในช่วงนี้มีภาพยนตร์ และซีรีส์เรื่องไซอิ๋ว ได้เข้ามาฉายในประเทศไทยนั้น ก็ทำให้วรรณกรรมจีนไซอิ๋ว และตัวละครต่าง ๆ โดยเฉพาะแห่งเจียนั้น เป็นที่ รู้จักกันมากขึ้นในสังคมไทย และด้วยความที่ประเทศไทยเปิดกว้างกับด้านศาสนา การบูชา สักการะเทพ เจ้าแห่งเจียนั้นมีแพร่หลายมากขึ้น

ผลการศึกษา พบว่า ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลานั้น มีการเคารพ สักการะเทพเจ้าฉีเทียนต้า เซิง หรือเทพเจ้าแห่งเจียน้อย โดยพบว่า ศาลเจ้าที่มีองค์เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิง หรือเทพเจ้าแห่งเจียนั้นเป็น ประธานหลักของศาลเจ้าจริง ๆ มีด้วยกัน3แห่ง ประกอบด้วย 1) ศาลเจ้าแห่งเจียนั้น ตั้งอยู่ถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต่เสี่ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าแห่งเจียนั้น ทางไปสนามบินหาดใหญ่ รายละเอียด ดังนี้

1) ศาลเจ้าแห่งเจียนั้น ถนนจันทร์นิเวศ

ศาลเจ้าแห่งนี้มีพิธีการจัดระเบียบจัดตั้งเป็นมูลนิธิ คือ มูลนิธิเมตตาธรรม (ต้าเซิง) ที่นี้แม้จะเป็นศาล ขนาดเล็กแต่ก็เป็นศาลแห่งหนึ่งที่เก่าแก่พอสมควร โดยไม่สามารถระบุปีได้ แต่จากคำบอกเล่าของประธาน

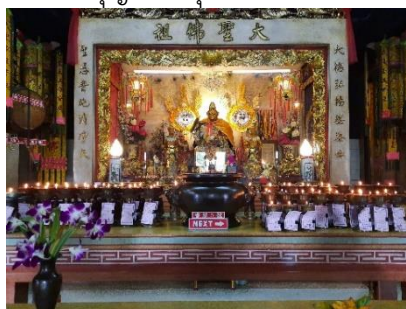
ศาลเจ้าคนปัจจุบันบอกว่า มีมานานกว่า 100 ปีแล้ว ศาลเจ้าแห่งนี้มีเทพเจ้าแห่งเจีย เป็นประธาน เป็นปาง ไต่เสี้ยฮุกโจ้ว หรือภาษาจีนเรียกว่า 大圣佛祖 และประธานศาลเจ้ายังบอกอีกว่ากิมซึ้งองค์นี้ได้นำมา จากเมืองจีนเลยทีเดียว และนอกจากเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจียแล้ว ยังมีเทพเจ้า หรือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ อีก เช่น พระโพธิสัตว์กวนอิม พระเสื่อ เป็นต้น ศาลเจ้าแห่งนี้มีการเข้าทรงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยการเข้าทรงก็เพื่อที่จะช่วยชี้แนะแนวทางแก้ปัญหา ขจัดปัดเป่าอุปสรรค หรือเสริมความโชคดีให้แก่ ลูกหลานที่มีความเชื่อ

ภาพที่ 1 ศาลเจ้าแห่งเจีย ถนนจันทร์นิเวศ

2) ศาลเจ้าไต่เสี้ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ

ศาลเจ้าแห่งนี้ ตั้งอยู่ไม่ไกลจากสี่แยกคลองหะ สร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 โดยศาลเจ้าแห่งนี้เป็นส่วนบุคคล ไม่มีการเข้าทรงแต่อย่างใด แต่อนุญาตให้บุคคลข้างนอกสามารถเข้าไปสักการะบูชาได้

ภาพที่ 2 ศาลเจ้าไต่เสี้ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ

3) ศาลเจ้าแห่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่

ศาลเจ้าถูกล้อมรอบด้วยรั้วกำแพง ภายในรั้วมีบริเวณกว้างขวาง ศาลแห่งนี้อยู่ในเขตพื้นที่ ต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา

ภาพที่ 3 ศาลเจ้าแห่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่

ซึ่งนอกจากทั้ง 3 แห่งนี้ที่มีเทพเจ้าแห่งเจียเป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้าแล้ว ยังมีศาลเจ้าจีนอีกหลายแห่งที่มีองค์เทพเจ้าแห่งเจียประดิษฐานอยู่เช่นกัน เช่น ศาลเจ้าไฉชิงเอี้ยะ ศาลเจ้านาจา เป็นต้น

3. ความเชื่อชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กับเทพเจ้าจีนเฉียนต้าเซ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจีย

ในด้านความเชื่อ และความศรัทธา โดยเฉพาะด้านศาสนาของชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตที่มีมาอย่างช้านานโดยปฏิเสธไม่ได้ ที่จะเกี่ยวข้องกับศาลเจ้า หรือมูลนิธิการกุศล โดยนอกเหนือจากการขอพร หรือปรึกษา จากเทพเจ้าต่าง ๆ ในศาสนสถานนั้น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังมีการเข้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับผู้เป็นตัวแทนที่มีความเชื่อว่าอัญเชิญเทพเจ้ามาผ่าน หรือที่เราเรียกว่าร่างทรง โดยจะมีการเล่าถึงปัญหา ปรึกษาแนวทางแก้ไข แนวทางการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต จากการลงพื้นที่พบว่าทั้งสามศาลเจ้า คือ 1) ศาลเจ้าแห่งเจียถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต้เสี่ยฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าแห่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่ ยังคงมีความเชื่อที่สัมพันธ์กับการขอพรกับเทพเจ้าที่ประดิษฐานภายในศาลเจ้านั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ (พลธิป อนันตยะ, 2551)

3.1 ความเชื่อเรื่องการเงิน

ชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ หลายคนที่มาขอพรกับ เทพเจ้าเฉียนต้าเซ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจียนั้น มีความเชื่อว่า ท่านสามารถให้พรด้านการเงินแก่ผู้ที่มาสักการะบูชาได้ เช่น คุณมารวย (คนไทยเชื้อสายจีน) ผู้มาสักการะเทพเจ้าเฉียนต้าเซ่ง ณ ศาลเจ้าแห่งเจีย ถนนจันทร์นิเวศ เป็นประจำ ได้กล่าวว่า

“โดยส่วนตัวเชื่อว่าที่ศาลเจ้าแห่งนี้ เติบรุ่งเรืองการขอพรด้านการเงิน และการงาน ทุกครั้งที่ มีปัญหา และอุปสรรค จะมาราบไหว้ขอพร เพื่อเป็นกำลังใจ ให้กลับไปแก้ปัญหาได้อย่างราบรื่น และทุกครั้งที่มาก็จะประสบความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคคลี่คลายได้ง่าย และรวดเร็ว จึงมีความเชื่อ และความศรัทธากับเทพเจ้าแห่งเจีย”

(คุณมารวย, สัมภาษณ์, 2567, มีนาคม)

3.2 ความเชื่อเรื่องการทำงาน และการค้า

ผู้คนหลายคนเข้ามาสักการะบูชา นอกจากจะมาไหว้ขอพรต่อเทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล้วนั้น หลายคนยังมีการขอเช่า-ทอนวัตถุมงคล เพื่อนำกลับไปพกติดตัว หรือนำกลับไปบูชาที่บ้าน โดยมีความเชื่อว่าเทพเจ้าเฉียนต้าเซ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจียนั้นจะคอยช่วยเรื่องการทำงาน และการค้า ให้ค้าขายดี การงานเจริญรุ่งเรือง ดังที่ได้พูดคุยกับ คุณสุนทร แซ่ตั้ง (ชาวไทยเชื้อสายจีน) ผู้มาสักการะบูชาที่ศาลเจ้าซึ่งดำเนินธุรกิจค้าขายอะไหล่รถยนต์อยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาได้บทสรุปว่า

“ในทุก ๆ ปี จะมีการมาที่ศาลเจ้าแห่งเจีย เพื่อขอบูชาวัตถุมงคล เช่น ฮู้ หรือยันต์ เพื่อนำไปติดไว้หน้าร้าน เพื่อเรียกลูกค้าและกันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ”

(คุณสุนทร แซ่ตั้ง, สัมภาษณ์, 2567, มีนาคม)

3.3 ความเชื่อเรื่องสุขภาพ

การขอพรด้านสุขภาพ เป็นอีกหนึ่งด้านที่มีผู้คนเข้ามาขอพรจากเทพเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เยอะรองจากด้านการเงิน และการงาน เนื่องจากว่าการมีสุขภาพที่ดีเป็นปัจจัยหลัก ที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เรานั้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งชาวไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนมากมายที่ได้เข้ามาสักการะบูชาที่ศาลเจ้านั้น ก็ได้มีความเชื่อความศรัทธาว่าเทพเจ้าเฉียนต้าเซ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจียนั้น

สามารถช่วยปิดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ รวมถึงโรคร้ายต่าง ๆ ได้

3.4 ความเชื่อเรื่องการขอบุตร

การขอบุตรจากเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจีย มักจะได้รับความนิยมจากคู่รักหนุ่มสาววัยทำงาน รวมถึงผู้ที่มีบุตรยาก และมีความเชื่อว่าหากได้มาขอบุตรจากเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง จะทำให้ตั้งครรภ์ง่าย และบุตรที่คลอดออกมาก็จะมีความฉลาดหลักแหลม ปฏิภาณไหวพริบดีดังเช่นเทพเจ้าเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง

ในส่วนพิธีกรรมหรืองานเทศกาลประจำปีที่เกิดขึ้นที่ศาลเจ้าแห่งเจียนั้นก็เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีการสืบทอด และปฏิบัติต่อกันมายาวนาน จากการลงพื้นที่ได้มีการสอบถามแต่ละศาลเจ้านั้น ศาลเจ้าไต้เสียฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ นั้นเมื่อถึงเทศกาลต่าง ๆ จะมีการจัดทำกันภายใน ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากว่าเป็นศาลเจ้าส่วนบุคคล แต่โดยปกติแล้วก็อนุญาตให้บุคคลข้างนอกสร้างสามารถเข้าไปสักการะบูชาได้ ในส่วนศาลเจ้าแห่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่ และ ศาลเจ้าแห่งเจีย ถนนจันทร์นิเวศ จะมีงานประจำปีของศาลเจ้าหลัก ๆ ดังนี้

1. งานอธิษฐานขอพรและสะเดาะเคราะห์ ภาษาจีนเรียกว่า 祈合众福 หรือ 求福 จะจัดในวัน 正月廿六日 หรือวันที่ 26 ของเดือนแรกตามปฏิทินจันทรคติจีน ซึ่งจากการสอบถามพูดคุยกับผู้ดูแลศาลเจ้า ได้กล่าวว่า ในวันนี้ที่ศาลเจ้าจะมีการจุดธูปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถวายผลไม้

2. งานเทกระจาด ภาษาจีนเรียกว่า 施孤 ซึ่งจะตรงกับวัน 七月三十日 หรือวันที่ 30 เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติจีน

3. งานวันกำเนิดเทพเจ้าแห่งเจีย ภาษาจีนเรียกว่า 庆祝大圣诞 ซึ่งจะจัดในวัน 八月十六日 หรือวันที่ 16 เดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติจีน

4. งานขอบคุณเทพเจ้าแห่งเจีย ภาษาจีนเรียกว่า 酬神盛会 หรือ 还福 ซึ่งจะตรงกับวัน 十二月初六 หรือวันที่ 6 ของเดือน 12 ตามปฏิทินจันทรคติจีน

สรุปและอภิปรายผล

เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นหูกับคำว่า เทพเจ้าแห่งเจีย หรือ เทพเจ้าไต้เสียฮุกโจ้วก็เป็นหนึ่งในเทพเจ้าจีนที่ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนมากมายในอำเภหาดใหญ่ให้การเคารพสักการะบูชา จนได้มีการสร้างศาลเจ้า โดยมีองค์เทพเจ้าแห่งเจีย ฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือ ไต้เสียฮุกโจ้ว เป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้า ได้แก่ 1) ศาลเจ้าแห่งเจีย ตั้งอยู่ถนนจันทร์นิเวศ 2) ศาลเจ้าไต้เสียฮุกโจ้ว ตำบลคลองหะ และ 3) ศาลเจ้าแห่งเจีย ตำบลทุ่งลาน ทางไปสนามบินหาดใหญ่ ซึ่งนอกจากทั้ง 3 แห่งนี้ที่มีเทพเจ้าแห่งเจียเป็นองค์ประธานหลักของศาลเจ้าแล้ว ยังมีศาลเจ้าจีนอีกหลายแห่งที่มีองค์เทพเจ้าแห่งเจียประดิษฐานอยู่เช่นกัน เช่น ศาลเจ้าไฉชิงเอี้ยะ เป็นต้น

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ความเชื่อในเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจีย กับชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลานั้น มีที่มาจากการสืบทอดทางความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีบรรพบุรุษมาจากประเทศจีน และอีกหนึ่งปัจจัยคือ กระแสความเชื่อ ความนิยมที่มีขึ้นมาใหม่ในระยะ 3 - 4 ปี ที่ผ่านมานี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้คนต้องการที่พึ่ง หรือที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินธุรกิจ และการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า สังคมชาวอำเภหาดใหญ่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มช่วง

อายุ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มที่จำแนกออกมานี้ มีทั้งส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างได้ ดังนี้

1. กลุ่มวัยกลางคนขึ้นไปถึงวัยผู้สูงอายุ

ส่วนใหญ่เกือบ 100% จะต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับชาวจีนรุ่นก่อนที่มีการอพยพมาอาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ หรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตัวเองมีเชื้อสายจีน หรือตัวเองอาจจะไม่ได้เป็นคนเชื้อสายจีนแต่มีคู่ครองเป็นคนเชื้อสายจีน ก็จะถูกปลูกฝังถึงขนบความเชื่อในเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง และได้รับอิทธิพลธรรมเนียมปฏิบัติในการเดินทางไปสักการะบูชาเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่งตามศาลเจ้าต่าง ๆ ซึ่งหากตัวเองเป็นคนเชื้อสายจีนอยู่แล้ว ก็ได้รับการปลูกฝังจากผู้ใหญ่มากตลอด ความเชื่อเหล่านี้จะค่อย ๆ ซึมซับแล้วยังคงมีการส่งต่อสู่รุ่นต่อไปอีกด้วย และจากสอบถามพูดคุยจากผู้คนกลุ่มนี้ได้พบว่าส่วนใหญ่จะมาขอเรื่องสุขภาพของตนเองหรือไม่ก็ของบุคคลในครอบครัว เรื่องธุรกิจ และปรึกษาปัญหาชีวิต ตามลำดับ

2. กลุ่มวัยรุ่นถึงวัยกลางคน

ในกลุ่มนี้จะมีทั้งผู้ที่มีเชื้อสายจีน และไม่มีเชื้อสายจีน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มวัยรุ่นจนถึงวัยกลางคนนี้ จะได้รับอิทธิพลของการเข้าถึงทางสื่อโซเชียลสมัยใหม่ที่มีกระแสความนิยมในองค์เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่งมาในระยะ 3 – 4 ปีมานี้ ยิ่งทำให้ในกลุ่มนี้ได้มีการชวนชวนที่จะเข้าหาศาลเจ้าที่มีเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่งเพื่อที่จะสักการะบูชามากขึ้น จากการสอบถามในกลุ่มช่วงอายุนี้นักจะมาขอเรื่องความรัก การเรียน การงาน ตามลำดับ หรือจะเรียกกลุ่มนี้ว่า “สายมู” ก็ไม่ผิด

ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้ แม้จะมาบรรจบที่ปลายทางเดียวกันนั่นก็คือ ศาลเจ้าและความเคารพศรัทธาที่มีต่อองค์เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หากวัตถุประสงค์และคำอธิษฐานจะมีส่วนน้อยที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ด้วยจากเหตุปัจจัยที่ดึงดูดให้เข้ามาสักการะบูชาที่ไม่ค่อยจะเหมือน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็มีส่วนที่เหตุปัจจัยที่เหมือนกัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ชาวอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เข้าถึงความเชื่อและสักการะบูชาในองค์เทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่งนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตที่ยังคงต้องพึ่งในอิทธิฤทธิ์บารมีขององค์ฉีเทียนต้าเซิ่ง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการดำรงชีวิตต่อไป

หากจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาลเจ้าแห่งเจีย หรือศาลเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง กับชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน หรือไม่ใช่เชื้อสายจีนก็ตามนั้นมีมากมาย จะเห็นได้ชัดเจนเวลาศาลเจ้าจัดกิจกรรมต่าง ๆ มักจะได้รับร่วมมือจากชุมชนชาวอำเภอหาดใหญ่อยู่เสมอ เช่น กิจกรรมงานเทศกาลขอบคุณเทพเจ้า กิจกรรมงานเทศกาลเทกระจาด กิจกรรมวันเกิดเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง เป็นต้น

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้วนั้น ชาวอำเภอหาดใหญ่เอง หรือแม้กระทั่งนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย หรือสิงคโปร์ ผู้ที่ศรัทธาในเทพเจ้าจีน ก็มักจะมาแวะเวียน สักการะเพื่อความสบายใจอยู่ไม่ขาดสาย ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการบูชาสักการะเทพเจ้าฉีเทียนต้าเซิ่ง หรือเทพเจ้าแห่งเจียในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลานั้น ที่มีจำนวนไม่น้อย และศาลเจ้าก็มีจำนวนไม่น้อยเลย สำหรับการศึกษารoundต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีผลต่อแรงผลักดันด้านความเชื่อของผู้คน เพื่อให้ได้การวิจัยที่ครอบคลุม และสมบูรณ์มากขึ้น

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

เอกสารอ้างอิง

กรองจันทน์ จันทรพาท. (2566). ชาวจีนอพยพใหม่ทางภาคใต้ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัสศรี จิรภาส. (2547). หังเจีย (ฉีเทียนต้าเล้ง) ลิงในวรรณกรรมที่กลายเป็นเทพเจ้า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

พลาริปี อนันตยะ. (2551). หังเจียศักดิ์สิทธิ์เสริมชะตาชีวิต พิชิตอุปสรรค. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เพื่อนชาวบ้าน.

ถาวร สิกขโกศล. (2561). สิ่งศักดิ์สิทธิ์และภูตผีปิศาจของจีน. ศิลปวัฒนธรรม, 39(3), 134-143.

เสมียนอารีย์. (2566). วัฒนธรรม : พัฒนาการ เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน จากเทพฟ้าดิน สู่การแปรเปลี่ยนตามสมัย-ความเชื่อ สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_78035

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2561). ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : มติชน.

Long Gaoyun. (2557). ศาลเจ้าหน้าจาช่าให้ใจความเชื่อรูปเคารพและบทบาท (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.